

STOVKY SPISŮ KGB ODHALUJÍ OSUDY ČESKÝCH OBĚT SOVĚTSKÝCH REPRESÍ

Ústav pro studium totalitních režimů, tisková zpráva ze dne 28. dubna 2026

Celkem 479 vyšetřovacích spisů sovětské tajné policie KGB, obsahujících informace o 283 československých občanech a českých krajanech, bylo nově digitalizováno a zpřístupněno veřejnosti. Výsledky rozsáhlého česko-ukrajinského projektu byly představeny dnes v Kyjevě v Ústředním státním archivu občanských sdružení a ukrajinistiky (CDAHOU). Výzkum, který zahrnoval přibližně 46 000 archivních jednotek, probíhal od roku 2022 ve spolupráci Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR) a ukrajinských archivních institucí.

NOVÝ POHLED NA SOVĚTSKÉ REPRESÉ

Projekt přináší nový zdroj pro systematické zkoumání mechanismů sovětské represivní politiky v širším střeoevropském kontextu. Umožňuje nejen rekonstrukci individuálních osudů, ale i porozumění tomu, jak byli čeští krajané a československé státní příslušníci začleňováni do struktur stalinských represí, často bez ohledu na jejich skutečnou činnost či vazby. Digitalizované materiály tak mají význam nejen pro historický výzkum, ale i pro vzdělávání a připomínku obětí totalitních režimů.

TISÍCE PŘÍBĚHŮ UKRYTÝCH V ARCHIVECH

Navzdory probíhající ruské agresi proti Ukrajině se podařilo projekt úspěšně realizovat a zpřístupnit unikátní historické prameny. Za každým z těchto spisů se skrývá konkrétní lidský příběh. Dokumenty zachycují osudy lidí, kteří se stali oběťmi sovětského represivního aparátu – často na základě vykonstruovaných obvinění ze špionáže či „protisovětské činnosti“. Mezi nimi jsou i oběti stalinského Velkého teroru, například hudebník kyjevské opery Emil Mejstřík, dělník Jan Punčochář nebo učitelka Helena Krámská, kteří byli ve 30. letech popraveni.

MEZINÁRODNÍ ARCHIVNÍ SPOLUPRÁCE

Setkání v Kyjevě se zúčastnili ředitel Státní archivní služby Ukrajiny Anatolij Chromov a ředitel archivu HDA SBU Andriy Kohut. Díky jejich záštitě se v posledních letech podařilo dohledat a zdigitalizovat tisíce dokumentů sovětských bezpečnostních složek z archivů po celé Ukrajině. Získané archiválie byly zpracovány v rámci projektu „Databáze pramenů k problematice politických represí vůči československým občanům a krajanům v SSSR“, realizovaného Západočeskou univerzitou v Plzni ve spolupráci s ÚSTR a ukrajinskými partnery za podpory Ministerstva kultury ČR v programu NAKI III.

Za českou stranu se akce zúčastnili historici ÚSTR Adam Hradilek, Jan Dvořák a Anna Chlebina, zapojení do projektu „Čechoslováci v Gulagu“, a ředitel odboru výzkumu a vzdělávání ÚSTR Martin Valenta. Významná část nově zpřístupněných dokumentů byla využita také při přípravě čtyřdílné ediční řady Gulag a Československo, jejíž první dva svazky vyšly v uplynulých letech.

„Každý z těchto spisů představuje lidský osud, který byl násilně přerušen nebo zásadně poznamenán represí. Díky jejich zpřístupnění dnes můžeme konkrétněji rekonstruovat, jak sovětský režim systematicky pronásledoval i československé občany a krajany. Nejde jen o čísla – jde o návrat jmen, příběhů a paměti,“ uvedl **historik ÚSTR Adam Hradilek**. Část dokumentů je již dostupná v Digitálním archivu dokumentů NKVD/KGB k československé historii.

VÝZKUM POKRAČUJE

Společný výzkum českých a ukrajinských historiků pokračuje i nadále. V polovině února letošního roku se například podařilo získat z archivu HDA SBU další spisy, tentokrát k jedenácti krajanům české národnosti působícím v sovětských bezpečnostních složkách v meziválečném období. Zpřístupnění stovek dosud nedostupných dokumentů představuje významný krok nejen pro historický výzkum, ale i pro uchování paměti obětí sovětských represí a jejich rodin.

SLEDUJTE NÁS DÁLE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH:

[Facebook](#)

[Instagram](#)

[X \(Twitter\)](#)

[YouTube](#)

KONTAKT PRO NOVINÁŘE:

Petra Jungwirthová, vedoucí odd. komunikace/ tisková mluvčí

M: 770 172 146 EM: press@ustrcr.cz

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. **Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna.** www.ustrcr.cz